

ISSN 2029–2236 (print)
ISSN 2029–2244 (online)
SOCIALINIŲ MOKSLŲ STUDIJOS
SOCIAL SCIENCES STUDIES
2009, 4(4), p. 159–177

APKALTINAMOJO NUOSPRENDŽIO PRIĖMIMO SENATIES SAMPRATA, JURIDINĖ PRIGIMTIS BEI JOS TAIKYMO SĄLYGOS PAGAL 1961 IR 2000 METŲ BAUDŽIAMUOSIUS KODEKSUS

Eglė Riaubaitė

Mykolas Romeris universiteto Teisės fakulteto
Baudžiamosios teisės katedra
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius, Lietuva
Telefonas (+370 5) 271 4584
Elektroninis paštas e.riabaite@lat.lt

Pateikta 2009 m. rugsėjo 3 d., parengta spausdinti 2009 m. lapkričio 22 d.

***Anotacija.** Straipsnyje analizuojamas apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties instituto egzistavimo pateisinimas ir juridinė prigimtis, aptariamos skirtingų baudžiamosios teisės mokslininkų nuomonės šiais klausimais, o daugiausia dėmesio skiriama apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties atribojimo nuo atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės problemai.*

Kiekvieno teisinio instituto esmė yra jo taikymo sąlygos, be kurių jis neveikia, todėl straipsnyje išsamiai analizuojama, kaip apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties instituto taikymo sąlygos įtvirtinamos 1961 m. ir 2000 m. Baudžiamuosiuose kodeksuose. Aiškinamasi, nuo ko 1961 m. ir 2000 m. Baudžiamuosiuose kodeksuose priklauso apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminų trukmė, iki kada jie skaičiuojami, o daugiausia dėmesio skiriama klausimui, ar įstatymų leidėjas gali neatsargiam ir nesunkiam nusikaltimui nustatyti vienodus apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminus. Straipsnyje analizuojamos diferencijuotų ir nediferencijuotų apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminų įtvirtinimo baudžiamajame įstatyme problemos bei pateikiamas siūlymas, kad nediferencijuoti terminai priklausytų nuo padarytos nusikalstamos veikos pavojingumo (sunkumo).

Taip pat straipsnyje lyginama, kaip 1961 m. ir 2000 m. Baudžiamajame kodekse buvo įtvirtintos kitos apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties taikymo sąlygos, t. y. naujos nusikalstamos veikos nepadarymas bei nesislėpimas nuo ikiteisminio tyrimo ar teismo. Iškeliamas klausimas, ar dėl visų nusikalstamų veikų turi būti nutrauktas dėl anksčiau padarytos nusikalstamos veikos besitęsiantis apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminas.

Pasikeitus baudžiamiesiems įstatymams teismams iškilo klausimas, kuri baudžiamąjį įstatymą taikyti: ar numatanti švelnesnę sankciją, bet ilgesnius apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminus, ar atvirkščiai. Straipsnyje detaliai nagrinėjamos šios baudžiamąjo įstatymo galiojimo laike problemos bei pateikiama aktuali Lietuvos Aukščiausiojo Teismo šių problemų sprendimo praktika.

Reikšminiai žodžiai: *apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senatis, baudžiamoji atsakomybė, atleidimas nuo baudžiamosios atsakomybės.*

Įvadas

Vienas iš bausmės tikslų, įtvirtintų Baudžiamąjo kodekso (toliau – BK) 41 straipsnio 2 dalies 4 punkte, yra paveikti bausmę atlikusius asmenis, kad laikytųsi įstatymų ir vėl nenusikastų. Todėl jeigu praėjus tam tikram laikui tarpui net ir nepriėmus apkaltinamojo nuosprendžio ar neatlikus bausmės asmuo nedaro naujų nusikalstamų veikų, galima laikyti, kad minėtas BK 41 straipsnio 2 dalies 4 punkte įtvirtintas bausmės tikslas buvo pasiektas. Tokiu atveju asmens patraukimas baudžiamajon atsakomybėn tampa netikslus. Būtent dėl šių priežasčių įstatymų leidėjas išskiria apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties institutą.

1. Apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties samprata, juridinė prigimtis ir atribojimas nuo atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės

Apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senatis pagal BK 95 straipsnį – tai tokia teisinė situacija, kai suėjus baudžiamajame įstatyme nustatytam terminui ir esant kitoms baudžiamajame įstatyme nustatytoms sąlygoms nusikalstamą veiką padaręs asmuo negali būti traukiamas baudžiamajon atsakomybėn. Tai reiškia, kad suėjus baudžiamajame įstatyme nustatytiems terminams asmens atžvilgiu negali būti priimamas apkaltinamasis nuosprendis, paskirta bausmė ir atsirasti teistumas.

Baudžiamosios teisės moksle kyla daug diskusijų dėl apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties egzistavimo pateisinimo ir jos juridinės prigimties.

Baudžiamosios teisės moksle nėra vienos nuomonės dėl apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties egzistavimo pateisinimo. Kai kurie baudžiamosios teisės mokslininkai (A. A. Gercenzon, N. D. Durmanov, P. A. Fefelov) laikosi nuomonės, kad suėjus atitinkamiems baudžiamajame įstatyme numatytiems terminams pavojingumą praranda ne nusikalstama veika padaręs asmuo, o pati nusikalstama veika¹.

Mūsų nuomone, ši pozicija yra ginčytina. Rusų mokslininkai S. G. Kelina ir V. V. Skibickis laikosi nuomonės, kad nusikalstama veika yra objektyvus tikrovės reiškiny, pasireiškiantis objektyviųjų požymių visuma: pati veika, padariniai, veikos padarymo būdas, vieta, įrankiai arba priemonės ir kita. Būtent šie objektyvieji požymiai ir rodo veikos pavojingumą, jie laikui bėgant nekinta, todėl ir pati nusikalstama veika negali prarasti savo pavojingumo, nebent ji būtų dekriminalizuota². Tačiau reikia pasakyti, kad nors nuo nusikalstamos veikos padarymo praėjęs laikas nekeičia veikos pavojingumo, tačiau gali turėti įtakos šią veika padariusio asmens pavojingumui. Todėl reikia pritarti S. G. Kelinai, V. V. Skibickiui ir kt. mokslininkams, kurie laiko, kad apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties institutas išskiriamas dėl to, kad laikui bėgant asmuo, o ne nusikalstama veika praranda pavojingumą ir traukti baudžiamojon atsakomybėn nėra prasmės.

Taip pat baudžiamosios teisės moksle labai dažnai kyla klausimas, ar apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senatis yra atskiras baudžiamosios teisės institutas, ar viena iš atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės rūšių? Juk suėjus apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminams asmens atžvilgiu, taip pat kaip ir atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės atveju, nėra priimamas apkaltinamasis nuosprendis, neskiiriama bausmė ir nėra teistumo. Tuo šis institutas išoriškai tampa panašus į atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės institutą³. Be to, išsakoma ir dar viena nuomonė, kad apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senatis yra baudžiamojos proceso institutas. Taigi apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties juridinė prigimtis baudžiamosios teisės moksle traktuojama nevienodai.

Atribojant apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties ir atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės institutus, svarbu paanalizuoti baudžiamosios atsakomybės sąvoką, kuri yra atspirties taškas nagrinėjant ir atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės, ir apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties institutus. Juk apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senatis 1961 m. BK buvo įvardijama kaip patraukimo baudžiamojon atsakomybėn senatis.

- 1 Gercenzon, A. A. *Уголовное право: Часть общая* [Gercenzon, A. A. Criminal Law: Common Part]. Москва, 1948, с. 265; Дурманов, Н. Д. *Освобождение от наказания по советскому уголовному праву*. [Durmanov, N. D. Release from the Punishment under Soviet Criminal Law]. Москва, 1957, с. 29; Фефелов, П. А. *Критерии установления уголовной наказуемости деяний* [Fefelov, P. A. Regulation of Responsibility for Criminal Actions]. *Советское государство и право*, 1970, 11: 105.
- 2 Скибицкий, В. В. *Освобождение от уголовной ответственности и отбывания наказания* [Skibickij, V. V. Release from the Criminal Responsibility and Execution of Punishment]. Киев: Наука думка, 1987, с. 91; Келина, С. Г. *Теоритические вопросы освобождения от уголовной ответственности* [Kelina, S. G. Theoretical Issues of the Release from Criminal Responsibility]. Москва: Наука, 1974, с. 201.
- 3 Tačiau pažymėtina, kad atleidžiant asmenį nuo baudžiamosios atsakomybės taip pat yra priimamas nuosprendis, kuriuo nutraukiama baudžiamoji byla (BPK 303 straipsnio 1, 4 dalys).

Baudžiamoji atsakomybė – tai asmens, padariusio nusikalstamą veiką, pareiga, kilusi dėl nusikalstamos veikos padarymo, būti patrauktam baudžiamojon atsakomybėn, t. y. būti teismo pasmerktam valstybės vardu priimant apkaltinamąjį nuosprendį, atlikti bausmę ir turėti teistumą⁴. Taigi baudžiamosios atsakomybės turinį sudaro apkaltinamojo nuosprendžio priėmimas, bausmė ir teistumas⁵. Baudžiamoji atsakomybė pradeda įgyvendinti nuo apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo momento. Tuo tarpu atleidimas nuo baudžiamosios atsakomybės – tai asmens atleidimas nuo visų padarinių, kurie sudaro baudžiamosios atsakomybės turinį⁶. Tai reiškia, kad apkaltinamasis nuosprendis yra nepriimamas, bausmė neskiriama ir asmeniui nekyla su bausmės paskyrimu susiję padariniai – teistumas.

Baudžiamoji atsakomybė ir atleidimas nuo baudžiamosios atsakomybės yra du nusikalstamos veikos padarymo teisiniai padariniai⁷. Todėl jeigu laikysimės nuomonės, kad apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senatis yra viena iš atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės rūšių, ji taip pat yra vienas iš nusikalstamos veikos padarymo teisinių padarinių rūšių, o nusikalstamos veikos padarymo teisiniai padariniai kyla tik asmeniui esant baudžiamajame teisiniame santykiyje su valstybe. Šis santykis pereina dvi stadijas.

Pirmoje teisinio santykio stadijoje baudžiamoji atsakomybė yra padariusio nusikalstamą veiką asmens pareiga būti patrauktam baudžiamojon atsakomybėn pagal įstatymą. Teisės taikymo aktas, nustatantis pareigos buvimą būti patrauktam baudžiamojon atsakomybėn, yra teismo apkaltinamasis nuosprendis. Būtent nuo apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo momento prasideda antroji baudžiamosios atsakomybės stadija – baudžiamosios atsakomybės įgyvendinimo stadija⁸.

Tuo tarpu apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties esmė yra ta, kad praėjus tam tikriems baudžiamajame įstatyme nustatytiems terminams asmens baudžiamoji atsakomybė negalima, t. y. asmeniui negali būti priimtas apkaltinamasis nuosprendis, skiriama bausmė ir kaip to padarinys atsirasti teistumas. Suėjus baudžiamajame įstatyme nustatytoms sąlygoms, teisinis santykis tarp nusikalstamą veiką padariusio asmens bei valstybės išnyksta ir dingsta pareiga atsakyti pagal baudžiamuosius įstatymus. Juk nusikalstamą veiką padaręs asmuo, jeigu jis vėl nepažeidinėja baudžiamųjų įstatymų, per tam tikrą laikotarpį tampa nebepavojingas.

Kalbėdamas apie apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties juridinę prigimtį prof. V. Piesliakas laikosi nuomonės, kad tai yra atskiras baudžiamosios teisės institutas, o ne atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės rūšis. Prof. V. Piesliako teigimu, asmuo gali būti atleidžiamas nuo baudžiamosios atsakomybės tol, kol jis turi pareigą atsakyti

4 Piesliakas, V. Baudžiamoji atsakomybė kaip nusikalstamos veikos padarymo teisinis padarinys. *Jurisprudencija*. 2007, 8(98): 11.

5 Piesliakas, V. *Lietuvos baudžiamoji teisė. Antroji knyga*. Vilnius: Justitia, 2008, p. 180–181.

6 *Ibid.*, p. 345.

7 Piesliakas, V., *op cit*, *Jurisprudencija*. 2007, 8(98): 8.

8 *Ibid.*, p. 9.

pagal baudžiamuosius įstatymus, t. y. kai jį su valstybe sieja baudžiamasis teisinis santykis⁹. Autorė pritaria šiai pozicijai ir jos laikysis šiame darbe.

Tuo tarpu atleidimas nuo baudžiamosios atsakomybės gali būti taikomas asmeniui tik tol, kol šis turi pareigą atsakyti už padarytą veiką. Suėjus atitinkamiems įstatyme numatytiems terminams atleidimas nuo baudžiamosios atsakomybės negalimas, nes asmeniui išnyksta pareiga būti patrauktam baudžiamojon atsakomybėn. Tai ir yra esminis skirtumas, įrodantis, kad, kaip ir teigia prof. V. Piesliakas, tai yra du skirtingi institutai. Kol nesuėjęs senaties terminas už konkrečią nusikalstamą veiką, asmuo turi pareigą už šios veikos padarymą būti patrauktas baudžiamojon atsakomybėn arba teismo nuožiūra gali būti atleistas nuo jos. Šiems terminams suėjus, tokia pareiga išnyksta. Taigi ir atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės asmuo gali būti tik tol, kol jis turi pareigą būti patrauktas baudžiamojon atsakomybėn.

Analizuojant baudžiamąjį įstatymą gali pasirodyti, kad BK 95 straipsnyje įtvirtintas apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties institutas turi daug panašumų su BK 36 straipsnyje reglamentuota viena iš besąlyginio atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės rūšių – atleidimu nuo baudžiamosios atsakomybės, kai asmuo arba nusikalstama veika prarado pavojingumą.

Pagal BK 36 straipsnį padaręs nusikalstamą veiką asmuo atleidžiamas nuo baudžiamosios atsakomybės, jeigu teismas pripažįsta, kad iki bylos nagrinėjimo teisme šis asmuo arba jo padaryta veika dėl aplinkybių pasikeitimo tapo nebepavojingi.

Kaip minėta, apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties instituto esmė yra ta, kad suėjus tam tikriems baudžiamajame įstatyme numatytiems terminams nusikalstamą veiką padaręs asmuo tampa nebepavojingas ir siekiant jį pataisyti nėra tikslo skirti bausmę. Tas pats pasakytina ir apie atleidimą nuo baudžiamosios atsakomybės, kai asmuo dėl aplinkybių pasikeitimo praranda pavojingumą. Tačiau esminis skirtumas yra tas, kad BK 36 straipsnis yra taikomas asmeniui dar esant baudžiamajame teisiniame santykiyje su valstybe, kai iki bylos nagrinėjimo teisme paaiškėja, kad dėl aplinkybių pasikeitimo asmuo tapo nepavojingas. Taigi asmeniui gali būti priimtas apkaltinamasis nuosprendis, tačiau pasikeitus aplinkybėms asmuo tampa nebepavojingas ir yra atleidžiamas nuo baudžiamosios atsakomybės. Tuo tarpu suėjus apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminams baudžiamasis teisinis asmens ir valstybės santykis išnyksta ir apkaltinamasis nuosprendis nebegali būti priimtas.

Be to, apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminai yra nustatyti BK 95 straipsnio 1 dalies 1 punkto „a“, „b“, „c“ papunkčiuose, taigi įstatymų leidėjas pats prezumuoja, kad jiems suėjus asmuo praranda pavojingumą ir jo atžvilgiu priimti apkaltinamąjį nuosprendį bei skirti bausmę yra netikslinga, jeigu jis per baudžiamajame įstatyme numatytus terminus nesislėpė nuo ikiteisminio tyrimo arba teismo ir nepadare naujos nusikalstamos veikos. Taigi taikyti BK 95 straipsnį yra teismo pareiga, jeigu egzistuoja visos šio straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose nustatytos sąlygos.

9 Песлякас, В. *Уголовная ответственность и освобождение от нее (учебное пособие)* [Piesliakas, V. *Criminal Responsibility and Release from it*]. Минск, 1988, с. 25.

Tuo tarpu atleidžiant asmenį nuo baudžiamosios atsakomybės BK 36 straipsnio pagrindu pats teismas, įvertinęs visas bylos aplinkybes, sprendžia, ar asmuo prarado pavojingumą. Tai yra teismo teisė, o ne pareiga, įvertinti situaciją ir priimti vienokį arba kitokį sprendimą.

Atribojant apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties ir atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės institutus pažymėtina, kad skiriasi jų taikymo procesinė tvarka.

Ir apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senatis, ir asmens atleidimas nuo baudžiamosios atsakomybės gali būti taikomas skirtingose baudžiamosios proceso stadijose, tačiau skiriasi subjektai, galintys tai padaryti.

Apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties taikymas yra ir ikiteisminio tyrimo institucijų, ir teismo prerogatyva, tuo tarpu asmenį atleisti nuo baudžiamosios atsakomybės gali tik teismas (ikiteisminio tyrimo teisėjas ikiteisminio tyrimo metu, o teisėjas bylos parengimo nagrinėti bei teismo bylos nagrinėjimo metu).

Ikiteisminio tyrimo metu paaiškėjus, kad suėjo apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminai, ikiteisminį tyrimą nutraukia prokuroras nutarimu (BPK 212 straipsnio 1 punktą, 214 straipsnio 1 dalis), tuo tarpu paaiškėjus, kad egzistuoja BK 36–40 straipsniuose, BK 93 straipsnyje, 114 straipsnio 3 dalyje, 227 straipsnio 4 dalyje, 259 straipsnio 3 dalyje bei 291 straipsnio 2 ir 3 dalyse numatyti atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės sąlygos ir pagrindai, ikiteisminis tyrimas nutraukiamas ikiteisminio tyrimo teisėjo sprendimu – jis patvirtina prokuroro nutarimą dėl ikiteisminio tyrimo nutraukimo (BPK 212 straipsnio 3–8 punktai, 214 straipsnio 2 dalis).

Pagal BPK 235 straipsnio 1 dalį bylos parengimo nagrinėti teisme stadijoje byla nutraukiama, kai yra šio Kodekso 3 straipsnio 1 dalyje numatytos aplinkybės, dėl kurių procesas negalimas, arba yra BK 36–40 ir 93 straipsniuose numatyti pagrindai atleisti asmenį nuo baudžiamosios atsakomybės. To paties straipsnio 2 dalyje nurodoma, kad bylos nutraukimo klausimai nagrinėjami teismo posėdyje, o 3 dalyje – kad teisėjas arba teisėjų kolegija nutartį nutraukti bylą priima pasitarimų kambaryje. Taigi bylos parengimo nagrinėti teisme stadijoje nei apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties, nei atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės klausimų išsprendimo procesinė tvarka neskiria.

Tačiau sprendžiant šiuos klausimus būtina detaliau nagrinėti teismo bylos nagrinėjimo stadijoje.

BPK 303 straipsnio 1 dalis numato trejas nuosprendžių rūšis: teismo nuosprendis gali būti apkaltinamasis arba išteisinamasis, be to, nuosprendžiu gali būti nutraukiama baudžiamoji byla. Pagal BPK 303 straipsnio 4 dalį teismas nuosprendžiu nutraukia baudžiamąją bylą, jeigu yra BK 36–40, 93 straipsniuose, 114 straipsnio 3 dalyje, 227 straipsnio 4 dalyje, 259 straipsnio 3 dalyje ir 291 straipsnio 2 ir 3 dalyse numatyti pagrindai atleisti kaltinamąjį nuo baudžiamosios atsakomybės.

Tačiau BPK niekur nėra reglamentuota, kokia procesine forma yra išsprendžiamas klausimas, jeigu teismo bylos nagrinėjimo metu sueina apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminai.

Pagal BPK 3 straipsnio 1 dalies 2 punktą baudžiamasis procesas negali būti pradėdamas, o pradėtas turi būti nutrauktas, jeigu suejo baudžiamosios atsakomybės senaties

terminai. Suėjus apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminams teisinio bylos nagrinėjimo metu teismų praktikoje tokiu atveju vadovaujamosi BPK 253 straipsniu ir priimama nutartis nutraukti bylą¹⁰. Jeigu asmuo yra padaręs kelias nusikalstamas veikas ir dėl vienu iš jų gali būti priimtas apkaltinamasis arba išteisinamasis nuosprendis, o dėl kitų – yra suėję apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminai, teismas priima apkaltinamąjį arba išteisinamąjį nuosprendį, kuriame kartu baudžiamąjį procesą, pradėtą pagal atitinkamus BK specialiosios dalies straipsnius, nutraukia suėjus apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminams¹¹.

Analizuojant apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties instituto juridinę prigimtį negalime neaptarti ir trečiosios pozicijos šiuo klausimu, t. y. kad apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senatis yra baudžiamąjo proceso institutas. Kaip žinome, apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties klausimus reguliuoja ir BK, ir BPK. Tačiau kuriam įstatymui, sprendžiant senaties taikymo klausimus, turi būti teikiama pirmenybė?

Autorė pritaria daugumos mokslininkų išsakytai nuomonei, kad apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senatis yra baudžiamosios teisės, o ne baudžiamąjo proceso institutas¹². Juk esminius apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties klausimus, o būtent – jos taikymo sąlygas, nustato Baudžiamasis kodeksas. Tuo tarpu Baudžiamąjo proceso kodeksas tik nusako būdą (tvarką), kaip šis baudžiamosios teisės institutas yra pritaikomas kiekvienoje iš baudžiamąjo proceso stadijų, t. y. koks procesinis dokumentas priimamas ir koks subjektas tai atlieka. Viena vertus, baudžiamąjo proceso normos įtvirtintą senaties institutą padaro veikiantį, be jų jis būtų tik teisinė sąvoka. Tačiau kita vertus, Baudžiamąjo kodekso normos, įtvirtinančios apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties institutą ir jo taikymo sąlygas, atskleidžia šio instituto esmę, yra pradžių pradžia, be kurios visos baudžiamąjo proceso nuostatos neveiktų, nes prokurorui arba teismui nebūtų ką taikyti. Todėl prioritetą teikiant Baudžiamąjo proceso kodeksui, paprasčiausiai nebūtų galima pritaikyti apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties instituto, nes nebūtų žinomos jo taikymo sąlygos.

2. Apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties taikymo sąlygų reglamentavimas 1961 m. ir 2000 m. Baudžiamuosiuose kodeksuose

Apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo (patraukimo baudžiamojon atsakomybėn) senaties institutas nėra naujas Lietuvos baudžiamąjoje teisėje. Jis buvo įtvirtintas ir Lietuvos teritorijoje galiojusiuose 1926 m. bei 1961 m. BK.

Kiekvieno teisinio instituto esmė yra jo taikymo sąlygos. Apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties instituto sąlygos, įtvirtintos galiojančiame 2000 m. BK, skiriasi

10 Šiaulių miesto apylinkės teismo baudžiamoji byla Nr. 1-119-716/2007.

11 Kauno miesto apylinkės teismo baudžiamoji byla Nr. 1-00340-579/2007.

12 Kelina, S. G., *supra* note 2, c. 217–218; Piesliakas, V., *supra* note 9, c. 25.

nuo anksčiau Lietuvos teritorijoje iki 2003 m. gegužės 1 d. galiojusiame 1961 m. BK įtvirtintų sąlygų. Todėl teismų praktikoje kyla nemažai problemų, kurio baudžiamojo įstatymo (1961 m. BK ar 2000 m. BK) nuostatas dėl apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties taikyti, jeigu veika buvo padaryta galiojant 1961 m., o teisme byla nagrinėjama jau galiojant 2000 m. BK. Juk pagal 2000 m. BK veikos nusikalstamumą panaikinant, bausmę švelninantis arba kitokiu būdu nusikalstamą veiką padariusio asmens teisinę padėtį palengvinantis baudžiamasis įstatymas turi grįžtamąją galią, t. y. taikomas iki tokio įstatymo įsigaliojimo nusikalstamą veiką padariusiems, taip pat atliekantiems bausmę bei turintiems teistumą asmenims.

Pagrindinės apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties taikymo sąlygos buvo panašios ir 1961 m., ir 2000 m. baudžiamuosiuose įstatymuose: 1) BK numatyti atitinkami terminai, kuriems suėjus asmuo negalėjo būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn; 2) nesislėpimas nuo ikiteisminio tyrimo arba teismo; 3) naujos nusikalstamos veikos nepadarymas. Tačiau jų turinys keitėsi.

2.1. Apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminai: trukmė ir jų skaičiavimas pagal 1961 m. ir 2000 m. Baudžiamuosius kodeksus

Kalbant apie pirmąją senaties taikymo sąlygą, t. y. terminus, kuriems suėjus apkaltinamasis nuosprendis negali būti priimtas, pirmiausia reikia pažymėti, kad pagrindinis principas, kuriuo įstatymų leidėjas vadovaujasi baudžiamajame kodekse nustatydamas senaties terminų trukmę, yra šis: senaties terminas negali būti mažesnis už maksimalų laisvės atėmimo bausmės dydį, nustatytą skirtingo pavojingumo nusikalstamoms veikoms¹³. Šiuo principu vadovujamasi ir 1961 m. BK 49 straipsnio 1 dalies 2–4 punktuose, ir 2000 m. BK 95 straipsnio 1 dalies 1 punkto a–f papunkčiuose.

Reikia pažymėti, kad 1961 m. ir 2000 m. BK nustatė skirtingus senaties terminus. 1961 m. BK numatė vienerių, trejų, penkerių ir dešimties metų patraukimo baudžiamojon atsakomybėn senaties terminus, o 2000 m. BK – dvejų, penkerių, aštuonerių, dešimties ir dvidešimties metų apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminus.

1961 m. BK šių terminų trukmė buvo siejama su įstatyme numatyta maksimalia laisvės atėmimo bausme už konkretų nusikaltimą (1961 m. BK 49 straipsnio 1 dalies 2–4 punktai). Tik dėl nedidelio rato nusikaltimų, numatytų 1961 m. BK 116 straipsnio 1 dalyje (tyčinis žmogaus kūno sužalojimas, užkrėtimas liga arba kitoks susargdinimas, nesukėlęs sveikatos sutrikimo), 133 (įžeidimas), 145 (kliudymas atlikti religines apeigas), 189 (liudytojo ar nukentėjusiojo atsisakymas arba vengimas duoti parodymus (neteko galios nuo 1994 m. liepos 19 d.)), 202 (įžeidimas valdžios ar visuomenės atstovo), 202¹ (įžeidimas policininko arba policijos rėmėjo) ir 213 (įvažiavimo į pasienio zoną ar pasienio ruožą arba gyvenimo juose taisyklių pažeidimas) straipsniuose, kurių pavojingumo įstatymų leidėjas nelaikė dideliu, buvo numatytas trumpiausias patraukimo baudžiamojon atsakomybėn senaties terminas – vieneri metai.

13 Kelina, S. G., *supra* note 2, c. 206.

Tuo tarpu 2000 m. BK buvo įtvirtinta naujovė, kad apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties termino trukmė priklauso ne nuo įstatyme numatytos maksimalios laisvės atėmimo bausmės, o nuo padarytos nusikalstamos veikos sunkumo (kategorijos): kuo veika pavojingesnė, tuo ilgesnis apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminas.

Tačiau, autorės nuomone, įstatymų leidėjas 2000 m. BK 95 straipsnio 1 dalies 1 punkto „b“ papunktyje nepagrįstai sulyginęs neatsargaus ir nesunkaus nusikaltimo pavojingumą jiems nustatydamas vienodą penkerių metų apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminą.

Nusikaltimai pagal kaltės formą yra tyčiniai ir neatsargūs, tačiau tyčiniai nusikaltimai BK 11 straipsnyje dar skirstomi į kategorijas (nesunkus, apysunkis, sunkus, labai sunkus) pagal savo pavojingumą, kurį įstatymų leidėjas išreiškia atitinkamo BK specialiosios dalies straipsnio sankcijoje. Tuo tarpu neatsargūs nusikaltimai, kurie taip pat labai skiriasi savo pavojingumu, į kategorijas neskirstomi.

Tačiau neatsargus nusikaltimas pagal tai, kokią laisvės atėmimo bausmės maksimumą įstatymo leidėjas numato atitinkamo BK specialiosios dalies straipsnio sankcijoje, gali prilygti ir sunkiam nusikaltimui.

Pavyzdžiui, BK 281 straipsnio 6 dalis nustato, kad tas, kas padarė šio straipsnio 5 dalyje numatytą veiką (vairuodamas kelių transporto priemonę pažeidė kelių eismo saugumo arba transporto priemonės eksploatavimo taisykles, jeigu dėl to įvyko eismo įvykis, dėl kurio žuvo žmogus) būdamas apsvaigęs nuo alkoholio, narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų, baudžiamas laisvės atėmimu nuo trejų iki dešimties metų. Kaip matome, įstatymų leidėjas šiai BK 281 straipsnio 6 dalyje numatytai nusikalstamai veikai sankcijoje nustatydamas maksimalią dešimties metų laisvės atėmimo bausmę ją pagal pavojingumą prilygimo sunkiam nusikaltimui.

Pagal BK 95 straipsnio 1 dalies 1 punkto „d“ papunktį asmeniui, padariusiam sunkų nusikaltimą, nustatomas dešimties metų apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminas. Tuo tarpu, kaip jau buvo minėta, BK 95 straipsnio 1 dalies 1 punkto „b“ papunktyje asmeniui, padariusiam neatsargų nusikaltimą, neatsižvelgiant į jo pavojingumą nustatomas penkerių metų apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminas, nors neatsargūs nusikaltimai labai skiriasi savo rūšiniu pavojingumu – tai atsispindi atitinkamų BK specialiosios dalies straipsnių sankcijose.

Antai BK 281 straipsnio 6 dalyje (sankcijoje numatyta laisvės atėmimo bausmė nuo trejų iki dešimties metų) ir BK 139 straipsnio 1 dalyje (sankcijoje, be kitų alternatyvių bausmių rūšių, numatyta laisvės atėmimo bausmė iki vienerių metų) numatyti nusikaltimai labai skiriasi pagal savo pavojingumą, todėl nelogiška ir neteisinga, kad apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminiai dėl abiejų nusikalstamų veikų yra vienodi – sunkesni neatsargų nusikaltimą padaręs asmuo atsiduria palankesnėje padėtyje. Tuo tarpu pagal 1961 m. BK atskiras patraukimo baudžiamajon atsakomybėn senaties terminas neatsargiems nusikaltimams nebuvo išskiriamas.

Todėl, autorės nuomone, esant tokiai padėčiai priimtinesnė būtų 1961 m. BK nuostata, numaçiusi, kad senaties terminų trukmė priklauso nuo baudžiamajame įstatyme nustatytos maksimalios laisvės atėmimo bausmės už konkretų nusikaltimą.

Be to, paanalizavus skirtingų Europos valstybių baudžiamųjų įstatymų nuostatas, apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminų trukmė priklauso arba nuo baudžiamajame įstatyme nustatytos maksimalios laisvės atėmimo bausmės už konkrečią nusikalstamą veiką (Vokietija, Austrija, Suomija), arba nuo nusikaltimo sunkumo (kategorijos) (Rusija, Lenkija, Estija)¹⁴. Kartais, kaip antai Estijos BK, išskiriami senaties terminai baudžiamiesiems nusižengimams, o tai įtvirtinta ir mūsų BK 95 straipsnio 1 dalies 1 punkto „a“ papunktyje, tačiau niekur nėra išskiriamas specialus apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminas neatsargiems nusikaltimams.

Kadangi BK 11 straipsnyje į kategorijas pagal sunkumą yra skirstomi tik tyčiniai nusikaltimai, o neatsargūs nusikaltimai į šią klasifikaciją nepatenka, BK nėra galimybės apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminų trukmę nustatyti pagal padaryto nusikaltimo (ir tyčinio, ir neatsargaus) sunkumą. Todėl, autorės nuomone, atsižvelgiant į kitų Europos valstybių patirtį, Lietuvos BK turėtų būti padaryti pakeitimai senaties terminus nustatant pagal baudžiamajame įstatyme nustatytą maksimalią laisvės atėmimo bausmę už konkretų nusikaltimą. Atskirą apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminą reikėtų nustatyti tik baudžiamiesiems nusižengimams.

Baudžiamosios teisės mokslininkas S. G. Kelina pagal tai, kaip asmuo elgėsi padaręs nusikalstamą veiką, skiria dvi asmenų kategorijas: 1) asmenis, kurie nesislapstė nuo ikiteisminio tyrimo (tardymo) arba teismo ir 2) asmenis, kurie slapstėsi nuo ikiteisminio tyrimo (tardymo) ar teismo. Jiems baudžiamajame įstatyme atitinkamai nustatomi dviejų tipų senaties terminai – diferencijuoti ir nediferencijuoti¹⁵.

Senaties terminai asmenims, kurie nesislapstė nuo ikiteisminio tyrimo arba teismo, yra diferencijuoti, t. y. išreikšti konkrečia trukme metais ir pagal 1961 m. BK priklausė nuo baudžiamajame įstatyme nustatytos maksimalios laisvės atėmimo bausmės už konkretų nusikaltimą, o pagal 2000 m. BK – nuo padaryto nusikaltimo sunkumo (kategorijos).

Tuo tarpu senaties terminai asmenims, kurie slapstėsi nuo ikiteisminio tyrimo (tardymo) arba teismo, yra nediferencijuoti. 1961 m. BK 49 straipsnio 3 dalis nustato penkiolikos metų nediferencijuotą patraukimo baudžiamojon atsakomybėn senaties terminą asmenims, kurie, nors ir slapstėsi nuo tardymo arba teismo, bet per tą laiką nepadarė naujo nusikaltimo. Tuo tarpu 2000 m. BK 95 straipsnio 3 dalis nustato dviejų dydžių nediferencijuotus apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminus: penkiolikos ir dvidešimties metų. Penkiolikos metų apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminas taikomas asmenims, kurie slapstėsi nuo ikiteisminio tyrimo arba teismo, o dvidešimties – kurie padarė nusikaltimą, susijusį su kito žmogaus gyvybės atėmimu.

14 Уголовный кодекс Федеративной Республики Германии [Criminal Code of Federal Republic of Germany]. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2003; Уголовный кодекс Австрии [Criminal Code of Austria]. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2004; Уголовный кодекс Польши [Criminal Code of Poland]. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2001; Уголовный кодекс Эстонской Республики [Criminal Code of Estonia]. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2001; Полный сборник кодексов Российской Федерации [Collection of Codes of Russian Federation]. Москва, 2000 [interaktyvus]. [žiūrėta 2009-07-10]. <<http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes>>.

15 Kelina, S. G., *supra* note 2, c. 204.

Taigi įstatymo leidėjas sugriežtino 2000 m. BK nuostatas dėl nediferencijuoto apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties termino nusikaltimams, susijusiems su tyčiniu kito žmogaus gyvybės atėmimu, ir vietoj 1961 m. BK 49 straipsnio 3 dalyje numatyto bendro penkiolikos metų nediferencijuoto senaties termino asmenims, padariusiems bet koki nusikaltimą ir pasislėpusiems nuo tardymo ar teismo, tačiau per tą laiką nepadariusiems naujo nusikaltimo, išskyrė dvejopos trukmės nediferencijuotus terminus: dvidešimties metų (taikomą asmenims, kurie padarė nusikaltimą, susijusį su tyčiniu kito žmogaus gyvybės atėmimu) ir penkiolikos metų (taikomą visas kitas nusikalstamas veikas padariusiems asmenims).

Tačiau detaliau panagrinėjus 2000 m. BK nuostatas dėl apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminų dydžių pastebima, kad labai sunkų nusikaltimą padariusiam asmeniui, kuris slapstėsi nuo ikiteisminio tyrimo arba teismo, ir asmeniui, padariusiam analogišką nusikaltimą, tačiau nevengusiam baudžiamosios atsakomybės, baudžiamasis įstatymas nustato vienodą penkiolikos metų apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminą, jeigu per šį laiką jie nepadarė naujos nusikalstamos veikos (2000 m. BK 95 straipsnio 1 dalies 1 punkto e papunktis, 3 dalis). Tas pat numatyta ir asmenims, padariusiems nusikaltimą, susijusį su kito žmogaus tyčiniu gyvybės atėmimu. Jiems įstatymų leidėjas taip pat, neatsižvelgiant į tai, ar padarė nusikaltimą jie slapstėsi, ar ne, nustato vienodą nediferencijuotą apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminą – dvidešimt metų (2000 m. BK 95 straipsnio 1 dalies 1 punkto f papunktis, 3 dalis).

Taigi pačius pavojingiausius nusikaltimus padarę asmenys, kurie pasislėpė nuo teisėsaugos institucijų, atsiduria tokioje pačioje teisinėje padėtyje kaip ir analogiškus nusikaltimus padarę asmenys, kurie nevengė baudžiamosios atsakomybės. Tokia situacija yra neteisinga. Juk asmens vengimas padarius nusikalstamą veiką atsakyti pagal baudžiamąjį įstatymą įstatymų leidėjo turėtų būti vertinamas griežčiau.

Kyla klausimas: kokios trukmės turi būti nediferencijuotas apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminas? Be abejo, nediferencijuotas terminas turi būti ilgesnis už baudžiamąjį įstatymą nustatytą ilgiausią diferencijuotą senaties terminą.

Nors nediferencijuotus terminus įstatymų leidėjas nustato tam, kad nors nusikalstamą veiką padaręs asmuo ir pasislepia nuo ikiteisminio tyrimo arba teismo taip vengdamas baudžiamosios atsakomybės, tačiau per pakankamai ilgą laiko tarpą, jeigu jis nepadarė naujos nusikalstamos veikos, jo pavojingumas išnyksta, tačiau tas faktas, kad asmuo vengė baudžiamosios atsakomybės, negali likti teisiškai neįvertintas.

Kita vertus, visoms be išimties nusikalstamosioms veikoms nustatyti vienodos trukmės nediferencijuotą senaties terminą, kuris būtų ilgesnis už baudžiamajame įstatyme nustatytą ilgiausią diferencijuotą senaties terminą, būtų neteisinga.

Šiuo klausimu savo nuomonę yra išsakęs rusų mokslininkas V. V. Skibickis. Šiai nuomonei pritaria ir straipsnio autorė. V. V. Skibickio teigimu, vienodos trukmės nediferencijuoto senaties termino nustatymas visiems be išimties nusikaltimams yra neteisingas dėl tų asmenų, kurie, nors pasislėpė nuo ikiteisminio tyrimo arba teismo, bet buvo padarę nesunkius nusikaltimus. Nors tokia įstatymo leidėjo pozicija pateisinama tuo, kad pasislėpimas nuo ikiteisminio tyrimo arba teismo neigiamai charakterizuoja nusikaltimą padariusį asmenį ir rodo, jog jis vengia atsakyti pagal baudžiamuosius įstatymus, nėra

linkęs taisyti, V. V. Skibickis vis dėlto siūlo šį terminą labiau individualizuoti ir susieti su padarytos nusikalstamos veikos sunkumu. Todėl, jo manymu, baudžiamajame įstatyme reiktų nustatyti, kad asmeniui, kuris nors ir pasislėpė nuo ikiteisminio tyrimo arba teismo, apkaltinamasis nuosprendis negali būti priimamas, jeigu praėjo dvigubai daugiau laiko negu nustatytas apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminas už pirmiau padarytą nusikalstamą veiką ir senaties eiga nenutrūko dėl anksčiau padarytos nusikalstamos veikos¹⁶.

Tokiu atveju jeigu pagal 2000 m. BK 95 straipsnio 1 dalies 1 punkto b papunktį dėl nesunkaus nusikaltimo padarymo yra nustatytas penkerių metų apkaltinamojo nuosprendžio senaties terminas, o asmeniui, kuris pasislėpė nuo ikiteisminio tyrimo arba teismo, apkaltinamasis nuosprendis negalės būti priimtas, jeigu praėjo dešimt metų nuo nusikalstamos veikos padarymo ir senaties terminas nenutrūko dėl naujos nusikalstamos veikos padarymo. Autorė šiai pozicijai pritaria.

Kalbant apie senaties terminus taip pat labai svarbu nustatyti iki kada jie skaičiuojami. Prieš pradėdant analizuoti šį klausimą reikia pažymėti, kad 1961 m. BK buvo vartojamas terminas „patraukimo baudžiamojon atsakomybėn senatis“, tuo tarpu 2000 m. BK – „apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senatis“. Skirtingos terminologijos vartojimas buvo susijęs su 1961 m. BK ir 2000 m. BK įtvirtinta skirtinga baudžiamosios atsakomybės samprata bei skirtingu jos įgyvendinimo momentu. Tai lėmė ir skirtingą senaties terminų skaičiavimo tvarką.

Galiojant 1961 m. BK ilgą laiką buvo laikomasi nuomonės, kad baudžiamoji atsakomybė pradėdama įgyvendinti asmenį patraukus kaltinamuoju, todėl ir patraukimo baudžiamojon atsakomybėn senaties terminai pagal 1961 m. BK 49 straipsnį buvo skaičiuojami nuo nusikalstamos veikos padarymo iki patraukimo kaltinamuoju momento. Tačiau tokia samprata prieštaravo ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos 31 straipsnio 1 dalyje įtvirtintam nekaltumo prezumpcijos principui, kad asmuo laikomas nekaltu, kol jo kaltumas neįrodytas įstatymo nustatyta tvarka bei pripažintas įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu, ir 1961 m. BK 3 straipsnio 5 dalyje įtvirtintam pagrindiniam baudžiamosios atsakomybės principui, kad niekas negali būti pripažintas kaltu nusikaltimo padarymu, taip pat negali būti nuteistas kriminaline bausme kitaip, kaip teismo nuosprendžiu pagal įstatymą (2000 m. BK 2 straipsnio 4 dalis – pagal baudžiamąjį įstatymą atsako tik tas asmuo, kurio padaryta veika atitinka baudžiamąjį įstatymą numatytą nusikaltimo arba baudžiamąjį nusižengimo sudėtį). Taigi tik nusikalstamos veikos sudėtis yra baudžiamosios atsakomybės pagrindas, o sudėties buvimas yra konstatuojamas įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu. Visi tarpiniai atitinkamų pareigūnų arba institucijų procesiniai sprendimai iki nuosprendžio priėmimo, kaip antai, įtarimo ar kaltinimo pareiškimas, nėra galutiniai, jais nėra konstatuojama nei galutinė padarytos nusikalstamos veikos kvalifikacija, nei asmens dalyvavimas arba nedalyvavimas darant nusikalstamą veiką. Juk vėliau nutraukus bylą dėl įrodymų trūkumo arba išteisinus asmenį tektų pripažinti, kad asmuo buvo patrauktas baudžiamojon atsakomybėn neteisėtai¹⁷.

16 Skibickii, V. V., *supra* note 2, c. 96.

17 Piesliakas, V. *Lietuvos baudžiamoji teisė. Antroji knyga, supra* note 5, p. 179.

Todėl ir senaties terminų skaičiavimas iki asmens patraukimo kaltinamuoju, o ne iki apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo būtų neteisingas, nes sudarytų sąlygas ikiteisminio tyrimo pareigūnams arba prokurorams nepagrįstai vilkinti bylų ištyrimą.

Ši situacija buvo dėmesio centre nagrinėjant bylą Lietuvos Aukščiausiojo Teismo plenarinėje sesijoje. Byloje prokuroras padavė kasacinį skundą todėl, kad, jo manymu, teismas G. K. neteisingai pritaikė 1961 m. BK 49 straipsnio 1 dalies 2 punktą ir atleido jį nuo paskirtos bausmės suėjus patraukimo baudžiamojon atsakomybėn terminams. Kasatoriaus manymu, šie terminai yra skaičiuojami iki asmens patraukimo kaltinamuoju, o ne iki nuosprendžio priėmimo, tuo tarpu patraukus G. K. kaltinamuoju senaties terminai dar nebuvo suėję.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas atmetė prokuroro kasacinį skundą ir suformulavo visiškai naują teisės normos (1961 m. BK 49 straipsnis) aiškinimą teismų praktikoje konstatuodamas, kad baudžiamajoje teisėje teisiškai reikšmingi yra du momentai – nusikaltimo padarymas ir sankcijos pritaikymas. Todėl patraukimo baudžiamojon atsakomybėn terminas negali būti nei tapatinamas, nei siejamas su tarpinėmis baudžiamajo proceso įstatymuose nustatytomis baudžiamosios bylos tyrimo stadijomis. Terminas „patraukimas baudžiamojon atsakomybėn“ turi būti suprantamas ir aiškinamas kaip baudžiamajo įstatymo terminas. Baudžiamoji atsakomybė siejama su asmens pripažinimu kaltu ir apkaltinamojo nuosprendžio priėmimu. Taigi iki šiol buvusi teismų praktika taikant 1961 m. BK 49 straipsnį, t. y. kai senaties terminai skaičiuojami nuo nusikalstamos veikos padarymo iki patraukimo kaltinamuoju momento, ne tik prieštaravo įstatymo prasmei, bet kai kuriais atvejais ir toleravo nepateisinamai ilgą bylų tyrimą bei teisminį nagrinėjimą¹⁸.

Ši nuostata buvo perkelta į naujojo 2000 m. BK 95 straipsnio 2 dalį, kurioje pasakyta, kad senaties terminas skaičiuojamas nuo nusikalstamos veikos padarymo iki nuosprendžio priėmimo dienos.

2.2. Kitos apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo sąlygos pagal 1961 m. ir 2000 m. Baudžiamuosius kodeksus (nesislapstymas nuo teisėsaugos institucijų ir naujos nusikalstamos veikos nepadarymas)

Toliau analizuojant ir lyginant apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties sąlygų įtvirtinimą Lietuvos baudžiamuosiuose įstatymuose, reikia pažymėti, kad ir 1961 m. BK, ir 2000 m. BK reikalauja dar dviejų senaties taikymo sąlygų: kad asmuo per tam tikrą įstatymo nustatytą laiką nesislėptų nuo ikiteisminio tyrimo (tardymo) arba teismo ir nepadarytų naujos nusikalstamos veikos. Priešingu atveju senaties terminai dėl anksčiau padarytos nusikalstamos veikos nebegalioja (jeigu asmuo pasislepia nuo ikiteisminio tyrimo (tardymo) arba teismo) ir pradedami iš naujo skaičiuoti tik asmenį sulaikius arba nutrūksta (padarius naują nusikalstamą veiką) ir dėl visų nusikalstamų veikų pradedami skaičiuoti iš naujo.

18 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos kasacinė byla Nr. 2K-280/1999.

Šių senaties taikymo sąlygų (nesislėpimas nuo ikiteisminio tyrimo arba teismo ir naujos nusikalstamos veikos nepadarymas) išskyrimas susijęs su tuo, kad, kaip jau žinome, senaties instituto esmė yra ta, kad suėjus atitinkamiems baudžiamajame įstatyme nustatytiems terminams asmuo praranda pavojingumą. Tuo tarpu jei asmuo pasislepia nuo ikiteisminio tyrimo (tardymo) ar teismo arba padaro naują nusikalstamą veiką, tai rodo, kad asmuo vis dar yra pavojingas ir toks jo elgesys pertraukia dėl seniau padarytos nusikalstamos veikos besitęsusių senaties terminą.

Beje, 1961 m. BK 49 straipsnio 2 dalyje buvo įtvirtinta nuostata, kad senaties eiga nutrūksta, jeigu, prieš sueinant šiame straipsnyje nurodytiems terminams, asmuo padaro naują nusikaltimą, už kurį pagal įstatymą gali būti skiriamas laisvės atėmimas daugiau kaip dvejimėms metams. Taigi pagal 1961 m. BK ne dėl kiekvieno nusikaltimo buvo nutraukiamas anksčiau padarytos veikos senaties terminas, o tik dėl tokio, dėl kurio gali būti paskiriama ne mažesnė kaip dvejų metų laisvės atėmimo bausmė. Šiuo atžvilgiu 1961 m. BK nuostatos yra švelnesnės negu 2000 m. BK, numatančio, kad naujos nusikalstamos veikos padarymas visada nutraukia besitęsiantį senaties terminą. Tai rodo, jog įstatymo leidėjas laikė, jog asmens, kuris padarė nusikaltimą, už kurį gali būti paskirta ne daugiau kaip dveji metai laisvės atėmimo, pavojingumas nėra toks didelis, kad anksčiau padaryto nusikaltimo senaties terminas turėtų būti skaičiuojamas iš naujo. Tačiau tokia baudžiamąjo įstatymo pozicija yra diskutuotina.

Juk baudžiamajame įstatyme įtvirtinant apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties institutą asmeniui lyg ir suteikiamas šansas, kad galiojant senaties terminui nepadarius naujos nusikalstamos veikos, jam suėjus, baudžiamoji atsakomybė asmeniui nebus įgyvendinta. Tuo tarpu pagal 1961 m. BK 49 straipsnio 2 dalį asmuo, besitęsiant senaties terminui dėl pirmiau padarytos nusikalstamos veikos, vieną po kito galėjo padaryti kelis nusikaltimus, už kuriuos jam gali būti paskiriama ne didesnė kaip dvejų metų laisvės atėmimo bausmė, ir jo teisinė padėtis dėl to nepablogės, t. y. senaties terminas dėl anksčiau padaryto nusikaltimo nenutrūks ir nebus pradedamas skaičiuoti iš naujo.

Todėl 2000 m. BK šios nuostatos buvo atsisakyta, nustatant, kad bet kokios nusikalstamos veikos padarymas nutraukia dėl anksčiau padarytos nusikalstamos veikos besitęsiantį apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminą.

Tačiau kai kurie baudžiamosios teisės mokslininkai (pvz., S. G. Kelina) mano, kad ne kiekvienos nusikalstamos veikos padarymas turėtų nutraukti besitęsiantį senaties terminą, nes asmens, padariusio neatsargų nusikaltimą, ir asmens, įvykdžiusio tyčinį nužudymą, pavojingumas neabejotinai skiriasi. Be to, nelygioje padėtyje atsidurtų asmenys, nesislapstę nuo ikiteisminio tyrimo (tardymo) arba teismo, bei asmenys, kurie slėpėsi. Todėl, rusų mokslininko S. G. Kelinos manymu, besitęsiantį senaties terminą turėtų nutraukti tik tyčinės nusikalstamos veikos padarymas, už kurią gali būti skiriama laisvės atėmimo bausmė¹⁹.

Tačiau, autorės nuomone, baudžiamajame įstatyme netikslinga nustatyti, kad tik tyčinė veika turi nutraukti dėl anksčiau padarytos veikos besitęsiantį apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminą. Kaip minėta, neatsargūs nusikaltimai labai skiriasi

19 Kelina, S. G., *supra* note 2, c. 215.

savo pavojingumu. Tai įstatymų leidėjas išreiškė atitinkamo BK specialiosios dalies straipsnio sankcijoje. Įsivaizduokime tokią situaciją: asmuo dar nepasibaigus senaties terminui dėl anksčiau padaryto nesunkaus tyčinio nusikaltimo padaro naują neatsargų nusikaltimą – vairuodamas transporto priemonę būdamas stipriai apsvaigęs nuo alkoholio pažeidžia kelių eismo taisykles ir dėl to mirtinai sužaloja du automobilio keleivius ir vieną kelkraščiu ėjusį asmenį. Argi būtų teisinga, kad šis neatsargus nusikaltimas, kuris savo pavojingumu prilygsta sunkiam tyčiniam nusikaltimui, nenutrauktų dėl anksčiau padarytos nusikalstamos veikos besitęsiančių apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminų. Kiekvienas į šį klausimą atsakytų neigiamai.

Tačiau įstatymų leidėjui būtų galima pasiūlyti, kad dėl anksčiau padarytos nusikalstamos veikos besitęsiančio senaties termino nenutrauktų tik baudžiamojo nusižengimo padarymas, nes šios veikos, už kurias numatomos bausmės, nesusijusios su laisvės atėmimu, yra ne tokios pavojingos kaip nusikaltimai.

Taip pat reikia pažymėti, kad 1961 m. BK 49 straipsnio 5 dalyje buvo numatyta, kad nėra senaties genocido nusikaltimui ir karo nusikaltimams, numatytiems 333–339 straipsniuose. Analogiškas apribojimas išliko ir 2000 m. BK 95 straipsnio 5 dalies 1–11 punktuose, nurodant, kad nėra senaties karo nusikaltimams bei nusikaltimams taikai ir žmoniškumui (BK 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 110, 111 ir 112 straipsniai). Dėl šių nusikaltimų apkaltinamasis nuosprendis turi būti priimtas nepaisant to, kiek laiko yra praėję nuo jų padarymo. Šios išimties nustatymas baudžiamuosiuose įstatymuose yra susijęs su tarptautinės teisės normose įtvirtintu principu, kad tarptautinio pobūdžio nusikaltimams, už kuriuos atsakomybę numato tarptautinės teisės normos, neleidžiama taikyti senaties.

2.3. Apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties instituto nuostatų palyginimas BK 3 straipsnio 2 dalies požiūriu

Keičiantis baudžiamiesiems įstatymams neišvengiamai kilo įstatymo galiojimo laike problemų. Pagal BK 3 straipsnio 2 dalį veikos nusikalstamumą panaikinant, bausmę švelninantis arba kitokiu būdu nusikalstamą veiką padariusio asmens teisinę padėtį palengvinantis baudžiamasis įstatymas turi grįžtamąją galią, t. y. taikomas iki tokio įstatymo įsigaliojimo nusikalstamą veiką padariusiems asmenims, taip pat atliekantiems bausmę ar turintiems teistumą asmenims. Todėl lyginant 1961 m. BK ir jį pakeitusį 2000 m. BK, itin svarbu išsiaiškinti, kurio baudžiamojo įstatymo senaties taikymo nuostatos yra švelnesnės. Teismų praktikoje dažnai pasitaiko atvejų, kai nusikalstama veika padaryta dar galiojant 1961 m. BK, tačiau dėl užsitęsusio ikiteisminio tyrimo arba teismo bylos nagrinėjimo nuosprendis priimamas jau įsigaliojus 2000 m. BK. Taigi galimas atvejis, kad veiką kvalifikavus pagal 1961 m. BK teismas turi galimybę paskirti švelnesnę bausmę, tačiau senaties terminai dėl padarytos veikos yra ilgesni. Tuo tarpu veiką kvalifikavus pagal 2000 m. BK, nors ir gali būti skiriama griežtesnė bausmė, tačiau dėl trumpesnio senaties termino yra galimybė bylą nutraukti. Kaip pasielgti teismui? Dažnai teismai tokiu atveju kvalifikuoja veiką pagal 1961 m. BK specialiosios dalies straipsnį, kuris numato galimybę skirti švelnesnę bausmės rūšį ir pritaikęs 2000 m. BK 95 straipsnyje nustatytus trumpesnius apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminus

bylą nutraukia. Reikia pažymėti, kad ši problema iškilo todėl, kad lyginant 1961 m. BK 49 straipsnyje ir 2000 m. BK 95 straipsnyje įtvirtintų senaties terminų trukmę lyg ir atrodo, kad 1961 m. BK numato trumpesnius senaties terminus ir visada turėtų būti taikomas, jei asmuo nusikalstamą veiką padarė iki 2000 m. BK įsigaliojimo (2003 m. gegužės 1 d.)²⁰.

Kadangi įsigaliojus naujam 2000 m. BK teismams kilo nemažai panašaus pobūdžio problemų, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2004 m. vasario 5 d. konsultacijoje Nr. B3-303 „Dėl BK 3 straipsnio taikymo“ pateikė išaiškinimą dėl senaties nuostatų taikymo (BK 95 straipsnis) pasikeitus baudžiamiesiems įstatymams. Į klausimą, ar tarnybos pareigų neatlikimą, kvalifikuotą pagal 1961 m. BK 288 straipsnį, perkvalifikavus pagal 2000 m. BK 229 straipsnį galima taikyti BK 49 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatytą patraukimo baudžiamojon atsakomybėn senaties terminą, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas atsakė, kad negalima, ir nurodė, kad veika pagal 2000 m. BK perkvalifikuojama tik tuo atveju, kai yra pagrindas pripažinti, jog šis baudžiamasis įstatymas ją padariusiam asmeniui yra palankesnis. Įstatymas neleidžia laikyti, kad tuo pat metu kaltininkui yra palankesni abu kodeksai. Vienai veikai paprastai taikomas, kaip to reikalauja BK 3 straipsnis, tik vienas baudžiamasis įstatymas (šiuo konkrečiu atveju – vienas BK), išskyrus išimtis, kurias numato BK, BPK ir BVK įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymas²¹.

Ta linkme formavosi ir tolesnė teismų praktika. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad tokia situacija, kai padaryta veika kvalifikuojama pagal atitinkamą 2000 m. BK specialiosios dalies straipsnį, o taikomos 1961 m. BK 49 straipsnyje nustatytos patraukimo baudžiamojon atsakomybėn senaties sąlygos, arba atvirkščiai, negalima, nes asmeniui vienu metu už tą pačią veiką negali būti taikomos dvejų baudžiamųjų kodeksų nuostatos. Teismų praktikoje laikomasi nuostatos, kad įstatymai dėl senaties taikomi to Baudžiamojon kodekso, pagal kurį buvo kvalifikuota kaltininko veika. Todėl veiką kvalifikavus pagal 2000 m. BK, negalima tuo pačiu metu taikyti 1961 m. BK numatytų bendrosios dalies normų (taip pat ir dėl senaties), nors jos ir būtų palengvinančios asmens teisinę padėtį. Vadovaujantis BK 3 straipsnio 2 dalimi tokiais atvejais veika turi būti kvalifikuojama pagal 1961 m. BK atitinkamą specialiosios dalies straipsnį ir taikomi šiame baudžiamajame įstatyme numatyti palankesni senaties terminai, arba atvirkščiai – visi klausimai sprendžiami pagal 2000 m. BK nuostatas. Spręsdamas, kuris baudžiamasis įstatymas kaltininkui turi būti taikomas, teismas, vadovaudamasis BK 3 straipsnio 2 dalies nuostatomis, turi kompleksiskai įvertinti tiek atitinkamo BK specialiosios dalies straipsnio sankciją, tiek BK bendrosios dalies nuostatas, susijusias su nusikalstamą veiką padariusio asmens teisine padėtimi²².

20 1961 m. BK 49 straipsnio 1 dalies 1–4 punktuose nustatyti vienerių, trejų, penkerių ir dešimties metų patraukimo baudžiamojon atsakomybėn senaties terminai, tuo tarpu 2000 m. BK 95 straipsnio 1 dalies 1 punkto a-f papunkčiuose nustatyti dvejų, penkerių, aštuonerių, dešimties, penkiolikos ir dvidešimties metų apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminai.

21 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus konsultacija Nr. B3-303. *Teismų praktika*. 2003, 20.

22 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos kasacinės bylos Nr. 2K-238/2007, Nr. 2K-775/2007, 2K-143/2008, 2K-332/2008.

Taigi teismai vertindami baudžiamuosius įstatymus laiko požiūriu turi tai daryti kompleksiskai, vertinti ir sankciją, ir veikų sudėtis, ar yra įtraukta naujų pavojingumą didinančių požymių, tačiau pirmenybė taikant įstatymą visada yra teikiama nuostatoms, kurios palengvina asmens teisinę padėtį.

Išvados

1. Apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties institutas buvo išskirtas todėl, kad laikui bėgant nusikalstamą veiką padaręs asmuo, o ne nusikalstama veika praranda savo pavojingumą. Nusikalstama veika yra objektyvus laike nekintantis tikrovės reiškinys, negalintis prarasti pavojingumo, nebent pati veika būtų dekriminalizuota.

2. Suėjus apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminams teisinis santykis tarp asmens bei valstybės išnyksta ir asmuo neturi pareigos atsakyti pagal baudžiamuosius įstatymus, tuo tarpu asmuo nuo baudžiamosios atsakomybės gali būti atleidžiamas tik kol turi pareigą atsakyti pagal baudžiamuosius įstatymus, t. y. kol baudžiamasis teisinis santykis nėra išnykęs, todėl apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senatis laikytina atskiru baudžiamosios teisės institutu, o ne viena iš atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės formų.

3. Taip pat negalima sutikti su vyraujančia trečiąja nuomone dėl apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties juridinės prigimties laikant, jog tai yra baudžiamosios proceso institutas. Juk būtent BK reglamentuoja apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties taikymo sąlygas, tuo tarpu BPK tik nustato tvarką, kaip šis baudžiamosios teisės institutas yra pritaikomas kiekvienoje baudžiamosios proceso stadijoje.

4. Pagal BK 11 straipsnį į kategorijas skirstomi tik tyčiniai nusikaltimai, todėl nesant galimybės neatsargius nusikaltimus diferencijuoti pagal jų pavojingumą, įstatymų leidėjas BK 95 straipsnio 1 dalies 1 punkto „b“ papunktyje sulygino neatsargaus ir nesunkaus nusikaltimo pavojingumą abiem nustatydamas vienodą apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminą – penkerius metus. Todėl siūlytina sugrįžti prie 1961 m. BK įtvirtintos nuostatos, kad šie terminai priklausytų nuo baudžiamajame įstatyme nustatytos maksimalios laisvės atėmimo bausmės už konkretų nusikaltimą, o atskirą apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminą nustatyti tik baudžiamiesiems nusizengimams.

5. Siūlytina BK 95 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą nediferencijuotą penkiolikos metų visoms nusikalstamoms veikoms bei dvidešimties metų nusikaltimams, susijusiems su tyčiniu kito žmogaus gyvybės atėmimu, terminą labiau individualizuoti ir susieti su padarytos nusikalstamos veikos pavojingumu, nustatant, kad asmeniui, kuris pasislėpė nuo ikiteisminio tyrimo arba teismo, negali būti priimtas apkaltinamasis nuosprendis, jeigu praėjo dvigubai ilgesnis laiko tarpas negu nustatytas apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminas už pirmiau padarytą nusikalstamą veiką ir senaties eiga nenutrūko dėl anksčiau padarytos nusikalstamos veikos.

6. Sprendžiant, kuris baudžiamasis įstatymas, t. y. 1961 m. BK ar 2000 m. BK, yra švelnesnis, nepakanka tik įvertinti senaties terminų trukmę: vadovaudamasis 2000 m.

BK 3 straipsnio 2 dalies nuostatomis teismas turi kompleksiskai įvertinti ir atitinkamo BK specialiosios dalis straipsnio sankciją, ir BK bendrosios dalies nuostatas, susijusias su nusikalstamą veiką padariusio asmens teisine padėtimi (tarp jų ir apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties taikymo sąlygas), bei pritaikyti tik vieną baudžiamąjį įstatymą.

Literatūra

- Criminal Codes [interaktyvus]. [žiūrėta 2009-07-10]. <<http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes>>.
- Скибицкий, В. В. Освобождение от уголовной ответственности и отбывания наказания. [Skibickij, V. V. Release from the Criminal Responsibility and Execution of Punishment]. Киев: Наука думка, 1987.
- Дурманов, Н. Д. Освобождение от наказания по советскому уголовному праву [Durmanov, N. D. Release from the Punishment under Soviet Criminal Law]. Москва, 1957.
- Герцензон, А. А. *Уголовное право: Часть общая*. [Gercenzon, A. A. Criminal Law: Common Part]. Москва, 1948.
- Kauno miesto apylinkės teismo baudžiamoji byla Nr. 1-00340-579/2007.
- Келина, С. Г. *Теоритические вопросы освобождения от уголовной ответственности*. [Kelina, S. G. Theoretical Issues of the Release from Criminal Responsibility]. Москва: Наука, 1974, с. 201.
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos kasacinė byla Nr. 2K-280/1999.
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos kasacinė byla Nr. 2K-238/2007.
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos kasacinė byla Nr. 2K-775/2007.
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos kasacinė byla 2K-143/2008.
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos kasacinė byla 2K-332/2008.
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus konsultacija Nr. B3-303. *Teisčių praktika*. 2003, 20.
- Piesliakas, V. Baudžiamoji atsakomybė kaip nusikalstamos veikos padarymo teisinis padarinys. *Jurisprudencija*. 2007, 8(98).
- Piesliakas, V. *Lietuvos baudžiamoji teisė. Antroji knyga*. Vilnius: Justitia, 2008.
- Песлякас, В. *Уголовная ответственность и освобождение от нее (учебное пособие)* [Piesliakas, V. Criminal Responsibility and Release from it]. Минск, 1988.
- Полный сборник кодексов Российской Федерации* [Collection of Codes of Russian Federation]. Москва, 2000.
- Уголовный кодекс Австрии* [Criminal Code of Austria]. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2004.
- Уголовный кодекс Эстонской Республики* [Criminal Code of Estonia]. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2001.
- Уголовный кодекс Польши* [Criminal Code of Poland]. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2001.
- Уголовный кодекс Федеративной Республики Германии* [Criminal Code of Federal Republic of Germany]. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2003.
- Фефелов, П. А. *Критерии установления уголовной наказуемости деяний* [Fefelov, P. A. Regulation of Responsibility for Criminal Actions]. *Советское государство и право*, 1970, 11.
- Šiaulių miesto apylinkės teismo baudžiamoji byla Nr. 1-119-716/2007.

THE CONCEPTION OF THE LIMITATION OF A JUDGEMENT OF CONVICTION: ITS LEGAL ORIGIN AND APPLICATION CONDITIONS UNDER THE CRIMINAL CODES OF 1961 AND 2000

Egle Riaubaite

Mykolas Romeris University, Lithuania

Summary. *In the present article the author provides an analysis of the justification of the existence of the limitation of a judgement of conviction and its legal origin. What is more, the author discusses the opinions of the researchers of criminal law on these issues, while the main focus is on the problem of the dissociation of the limitation of the judgement of conviction from the release from criminal responsibility.*

As the essence of each legal institute consists of the conditions of its application, the author presents an in-depth analysis of the validation of the conditions of the limitation of the judgement of conviction in CC 1961 and CC 2000. The author analyses the factors determining the duration of the terms of passing the judgement of conviction in CC 1961 and CC 2000, the main focus being on the question whether the legislator can determine equal terms of the limitation of the judgement of conviction for a careless or less serious crime. The article deals with the problems of the validation of differentiated and non-differentiated terms of the limitation of the judgement of conviction in criminal law; the author suggests that non-differentiated terms should depend on the gravity (seriousness) of the criminal act.

The author also compares the validation of other conditions of the limitation of the judgement of conviction in CC 1961 and CC 2000, i.e. not committing new criminal act and not hiding from the pre-trial investigation and trial. The author raises a question whether all criminal acts should terminate the term of the limitation of the judgement of conviction for a previous criminal act.

After the changes in criminal laws, the courts have faced the problem of choosing the law that should be applied: the one that provided a milder punishment but longer terms of the limitation of the judgement of conviction, or vice versa. The author provides a detailed analysis of the problem of the validity of this criminal law in time and presents relevant practice of the Supreme Court of Lithuania in solving these problems.

Keywords: *limitation of the judgement of conviction, criminal responsibility, release from criminal responsibility.*

Eglė Riaubaitė, Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Baudžiamosios teisės katedros lektorė, doktorantė. Mokslinių tyrimų kryptys: apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senatis, baudžiamoji atsakomybė, atleidimas nuo baudžiamosios atsakomybės.

Egle Riaubaite, Mykolas Romeris University, Faculty of Law, Department of Criminal Law, lecturer, doctoral student. Research interests: limitation on the judgement of conviction, criminal responsibility, release from criminal responsibility.